

Sborník Oblastního muzea v Mostě

řada přírodovědná číslo 42

2025

Sborník Oblastního muzea v Mostě

řada přírodovědná, 42

2025

**ISSN 1214 – 2573
ISBN 978-80-85115-56-7**

Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, uveřejňuje recenzované původní vědecké práce a krátké zprávy z geologie, botaniky, zoologie, recenze, personálie a informace z přírodovědeckého života především ze severozápadních Čech a přilehlých území.

Periodikum je zařazeno do Seznamu recenzovaných neimpaktivních periodik vydávaných v ČR platném pro rok 2015, který byl schválen Radou pro výzkum, vývoj a inovace dne 28.11.2014.

Podrobné pokyny pro autory a další bližší informace o sborníku jsou dostupné online na webu muzea:

<https://www.muzeummost.cz/cz/publikacni-cinnost>.

Plné obsahy posledních čísel sborníku jsou k dispozici na adrese:

<https://www.muzeummost.cz/sbornik-oblastniho-muzea-v-moste>.

The journal *Sborník Oblastního muzea v Mostě, series naturae*, publish peer reviewed original scientific works and brief reports in geology, botany and zoology, and also book reviews and personalia especially joined to Northwestern Bohemia and adjacent areas.

Detailed instructions for authors and further information about the journal are available online on the museum's website: **<https://www.muzeummost.cz/cz/publikacni-cinnost>**.

The full contents of latest issues of the journal can be found at the following address:

<https://www.muzeummost.cz/sbornik-oblastniho-muzea-v-moste>.

**Sborník Oblastního muzea v Mostě,
řada přírodovědná, číslo 42.**

Vydalo / Published by: Oblastní muzeum a galerie v Mostě

Místo vydání / Place of publication: Most

Náklad / Edition: 300 ks/pcs

ISSN 1214 – 2573

ISBN 978-80-85115-56-7

Toto číslo vyšlo / The issue was published on: 31. 12. 2025

Vytisknuto v / Printed in: TISKÁRNA K & B, s. r. o.

Obrázek na první straně obálky / The picture on the front cover:
pavlovnie plstnatá / the Foxglove Tree (*Paulownia tomentosa*) (orig. Pavel Krásenský).

Adresa redakce / The redaction address: Oblastní muzeum a galerie v Mostě, Čsl. armády 1360/35,
434 01 Most; E-mail: joza.v@omgm.cz; Telefon / The phone number: +420 414 120 238 (Vít Joza)

Redakční rada / Editorial board: Ing. Vít Joza (výkonný redaktor / Editor-in-chief), Pavel Krásenský,
Ing. Čestmír Ondráček, Miroslav Radoň, Mgr. Vladislav Rapprich, Ph.D.

Recenzenti příspěvků v tomto čísle / Reviewers of the contributions in the issue:

Stanislav Benedikt, Petr Bogusch, Jiří Janák, Jan Motejzík, Vlastimil Růžička, Kateřina Šumberová,
Pavel Vonička, Martin Waldhauser, Pavel Zdvorač

Zplaňování pavlovnie plstnaté (*Paulownia tomentosa* /Thunb./ Steud.) v severozápadních Čechách

Naturalization of Foxglove Tree (*Paulownia tomentosa* /Thunb./ Steud.)
in Northwestern Bohemia

Vít Joza¹ & Pavel Zdvořák²

¹ Oblastní muzeum a galerie v Mostě, Čsl. armády 1360, CZ-434 01 Most; e-mail: vjoza77@gmail.com, joza.v@omgm.cz

² Herbářové sbírky Univerzity Karlovy, Benátská 2, 128 01 Praha, e-mail: pavel.zdvorak@gmail.com

Abstract: *Paulownia tomentosa* (family *Paulowniaceae*) is a medium-sized tree species originating from southwestern Asia. Currently, it is one of the most popular ornamental deciduous woody plants in the Czech Republic. Although the first record of the cultivation of the species in the country dates back to 1844, it has been widely cultivated as an ornamental plant in the last two to three decades. When fruiting trees grow in suitable conditions, they can produce seedlings that occasionally establish themselves. Especially in urban areas, this pioneer tree species can become naturalized due to this process. The species had been escaping in the country (Mikulov in Southern Moravia) since 1964 (in fact, several years earlier), although it has been widely reported only since 1989.

In Northwestern Bohemia, we have recorded 26 cases where *Paulownia tomentosa* has apparently escaped into the wild. Most frequently, in 15 cases in total (57 %), we recorded escapes of this species in the town of Litoměřice and surrounding villages. The vast majority of these 26 findings are characterized by the following features: (i) the occurrence of trees is obviously favoured by a warm mesoclimate in urban areas; (ii) the source of the diaspores is generally a tree that is at least several decades old, which abundantly and regularly produces fruits and usually grows in ornamental plantings (parks, gardens); and (iii) new plants can become well established in microclimatically favourable sites (at the foot of building walls, staircases, courtyards, etc.), although they have often been heavily pruned. Particularly noteworthy are the individual cases of the species escaping into near-natural vegetation on a steep river valley slope of the Labe (Elbe) River canyon and into cultivated fields. We expect further similar findings in Northwestern Bohemia in the near future.

Keywords: *Paulownia tomentosa*, invasive, naturalization, escaping from cultivation, ornamental plants, Czech Republic, Northwestern Bohemia

Paulownia tomentosa – základní charakteristika druhu

Pavlovnie plstnatá (*Paulownia tomentosa* /Thunb./ Steud.) je strom z čeledi *Paulowniaceae* (dříve byla řazena k *Scrophulariaceae*), který je původní v řadě provincií Číny a pravděpodobně také v jižní Koreji. Jako druh ji popsal Carl Peter Thunberg (původně jako *Bignonia tomentosa*) ve své práci Flora Japonica roku 1784 (THUNBERG 1784: 252; cf. JOHNSON 2022).

Od ostatních dřevin temperátního pásu ji poměrně dobře odlišují velké jednoduché zašpičatělé listy oválného až srdčitého tvaru, vzpřímeně rostoucí 20–30 cm vysoká jehlancovitá květenství s nápadnými fialovými květy o velikosti 10–15 cm a charakteristicky zbrzděná světle béžová až rezavě

hnědá borka. Svými růstovými vlastnostmi a rozmnožováním se *P. tomentosa* řadí mezi tzv. pionýrské dřeviny (BONNER 1990). Je to typická rychle rostoucí a velmi světlomilná dřevina, nevyhovují jí proto husté lesní porosty. Preferuje vlhké až vysychavé půdy s alkalickou reakcí, daří se jí v narušených půdách. Patří mezi druhy s vyššími teplotními nároky: v původním areálu ve východní Asii roste v oblastech s průměrnou roční teplotou cca 10–16 °C, ve střední Evropě jí ale obvykle vyhovují i území s ročními teplotami jen 7–10 °C (ESSL 2007, SKALICKÁ 2000, SÁDLO 2013, SNOW 2015, JOHNSON 2022 aj.).

Je krátkověká: jsou sice známi jedinci přesahující věk 100 let, běžná doba dožití je však kolem 60–70 roků (Kiermeier 1977 et Remaley 1998 ex ESSL 2007, SNOW 2015). Má výjimečný potenciál k produkci potomstva: 1 tobolka obsahuje asi 2000 velmi lehkých semen, 1 strom dokáže vyprodukovat až 20 miliónů semen (BONNER 1990, ECOSYSTEM GARDENER 2022). Semena mají vysokou klíčivost – až 70–90% (PASIECZNIK 2008), druh se tedy snadno množí generativně (JOHNSON 2022, MÍŠA & NEVRTAL 1964). *P. tomentosa* je odolná vůči suchu a znečištění a její semenáčky se snadno ujímají a šíří. Během jediného roku dokáže vyrůst do výšky přes 1 metr, uváděny jsou ale také hodnoty i více než 4,5 metru (ESSL 2007, PASIECZNIK 2008).

***Paulownia tomentosa* jako okrasná a užitková dřevina**

Paulownia tomentosa má výraznou hodnotu jako okrasná rostlina. Kvete fialovými zvonkovitými květy v bohatých vzpřímených květenstvích ještě před olistěním (Obr. 1), rychle roste, má poměrně nízké pěstební nároky. Díky velkým listům specifického tvaru je atraktivní i v době plného olistění. Dekorativně působí ale také v období vegetačního klidu, protože má osobitou architekturu koruny a poměrně velké žlutohnědé zimní květní pupeny. Díky tomu se stala velmi oblíbenou okrasnou dřevinou v mnoha oblastech světa, přestože je částečně choulostivá k pozdním jarním mrazům (GBIF 2025, cf. SKALICKÁ 2000, SÁDLO 2013).

Z Japonska, kde je druh odedávna pěstován, je uváděno (podobně jako u dalších druhů rodu *Paulownia*) pozoruhodné tradiční využití údajně nehořlavého dřeva k výrobě nábytku, okrasných krabiček, hudebních nástrojů a řezbářských výrobků. V USA je tento druh spolu s příbuznou *P. elongata* a různými hybridy pavlovií od 80. let 20. století pěstován jako výhodná krátkověká produkční dřevina, často jako zdroj specifického dřeva pro japonský trh. Někdy jsou tyto původní i vyšlechtěné taxony propagovány také jako velmi výhodný zdroj biopaliva, rostlinné biomasy pro výrobu energie atd. (SNOW 2015, JOHNSON 2022).

Z území České republiky je *P. tomentosa* poprvé uváděna v roce 1844 z Královské obory v Praze, tedy pouhých 10 let po introdukci do Evropy (SVOBODA 1981: 31). Přestože v podmínkách České republiky není dokonale mrazuvzdorná (SKALICKÁ 2000), v posledních dvou až třech desetiletích se také u nás stala velmi oblíbenou okrasnou rostlinou, zejména v klimaticky příznivějších územích (V. Joza & P. Zdvořák, nepublikovaná pozorování). Konkrétních údajů o pěstování je aktuálně ale pohromadě pouze několik desítek, tedy jen velmi málo – viz např. PLADIAS 2025, cf. WILD et al. 2019; iNATURALIST 2025; AOPK ČR 2025 aj. Donedávna však byl tento poměrně krátkověký strom u nás pěstován v podstatě vzácně, a to především v zámeckých parcích a zahradách při významných historických sídlech.

Zplaňování *Paulownia tomentosa* ve světě

Tento druh si velmi rychle získal všeobecnou oblibu u odborné i laické veřejnosti zahradníků, na druhou stranu však jeho mimořádná schopnost úspěšně produkovat semenáčky přináší problémy původním i druhotným ekosystémům. Kromě vynikající schopnosti generativního množení se ale dovede množit také vegetativně z kořenových výhonků. Narušuje tak a potlačuje rostlinná společenstva

(ECOSYSTEM GARDENER 2022). V řadě území Evropy i v ostatních částech světa s temperátním klimatem tento druh v posledních desetiletích zcela běžně zplaňuje z okrasných výsadeb a chová se agresivně, takže je obecně považován za velmi nebezpečný invazní druh (ESSL 2007, GBIF 2025). Volný prodej této rostliny je místy považován za krajně nezodpovědný. V jihovýchodní a východní části USA je *Paulownia tomentosa* považována za invazní druh (ESSL 2007) a např. ve státě Connecticut (USA) byl její prodej dokonce zakázán (ECOSYSTEM GARDENER 2022).

Zplaňování *Paulownia tomentosa* v České republice

V odborné botanické literatuře je jako první údaj o zplanění *Paulownia tomentosa* na našem území tradován nález z roku 1989 v Praze 2 – Novém Městě (J. Sádlo in ŠPRYŇAR et al. 1997: 149). Tato informace byla převzata také do 3. verze Katalogu nepůvodních druhů České republiky (PYŠEK et al. 2022: 567).

Ve skutečnosti nejde o první upozornění na zplaňování tohoto druhu na našem území. Podstatně starší údaj, jmenovitě už z roku 1964 – tedy o celé čtvrt století dříve – totiž uvádějí MÍŠA & NEVRTAL (1964), a to z jihomoravského Mikulova. Jejich údaj je navíc kuriózní tím, že už před rokem 1964 byly tamní semenáčky, pocházející ze zplanění, po přesazení a dopěstování úspěšně využívány v okrasných výsadbách Mikulova. Autoři doslova píší, že „*městský národní výbor v Mikulově [...] k výsadbě do městských parků používá s velkým úspěchem též samovolně vysemeněných jedinců pavlovníe*“. Pozoruhodné je, že původně popsany starý strom pavlovníe (MÍŠA & NEVRTAL op. c.) v Mikulově dosud roste, a to ve dvorku usedlosti č. p./č. or. 882/24 ve Vídeňské ulici (přesná lokalizace viz níže; cf. MAPY.CZ 2025). Autoři údajně o tomto zřejmě prvním zplanění *P. tomentosa* na našem území rovněž připojili stručný návod k úspěšnému výsevu a vypěstování semenáčků založený na základě vlastních praktických zkušeností.

První údaj o zplanění *Paulownia tomentosa* v České republice:

jižní Morava: **Mikulov** (okres Břeclav; 7165d, 17b. Pavlovské kopce): Vídeňská ulice, dům č. p./č. or. 882/24, [0,67 km jz. vrcholové kóty 363 (Svatý kopeček)], [48°48'9.98"N, 16°38'21.77"E, 224 m n. m.], jediný strom vytvořil celý porost z náletu (MÍŠA & NEVRTAL 1964).

Frekvence nálezů zplanění v České republice v posledních letech silně narůstá a aktuálně jdou tyto případy do mnoha desítek (cf. ROZBROJOVÁ 2022, PLADIAS 2025, AOPK ČR 2025, INATURALIST 2025 aj.). Charakter lokalit bývá obdobný. Obvykle jde o nálezy semenáčků při chodnicích, zdech v různé ruderalní vegetaci intravilánů měst. Poměrně často jde i o víceleté rostliny, které po ořezání nadzemních částí bohatě zmlazují díky silné pařezové výmladnosti a mohou v takových podmínkách žít řadu let (SÁDLO 2013).

Metodika

Pokusili jsme se vlastním terénním průzkumem i z dalších nám dostupných zdrojů informací sestavit přehled údajů o zplanění *Paulownia tomentosa* v severozápadních Čechách, resp. regionu odpovídajícím správnímu vymezení Ústeckého kraje. Lokalizační údaje jsme doplnili o zařazení do fytogeografického okresu, resp. podokresu (SKALICKÝ 1988) a číslo příslušného kvadrantu středoevropské mapovací sítě (EHRENDORFER & HAMANN 1965, SLAVÍK 1971). Příslušnost k fytochorionům a mapovacím kvadrantům jsme určili pomocí volně dostupné internetové stránky Fytochorion – GPSR (LUKEŠ & POLEDNÍK 2025).

Přehled lokalit je řazen zhruba od severu k jihu a od západu k východu. Druhotně doplněné lokalizační údaje uvádíme v hranatých závorkách. Pokud to bylo možné, snažili jsme se zjistit nejbližší

mateřský strom jako předpokládaný zdroj semen zplanělé populace; v takovém případě je pravděpodobný mateřský strom uveden hned za údajem o zplanění a lokalizován. Geografická orientace k světovým stranám je uvedena běžnými zkratkami (j. = jižní, jižně apod.). Zkratky herbářových sbírek dokladových sběrů jsou uvedeny podle databáze Index Herbariorum (THIERS 2025).

použité zkratky:

č. ev.	číslo evidenční (budovy)
č. or.	číslo orientační (budovy)
č. p.	číslo popisné (budovy)
ex.	exemplář(ů), jedinec (jedinců)
ul.	ulice
O _{1,3}	obvod kmene ve výčetní výšce (1,3 m nad zemí; v metrech)
V _s	výška dřeviny (v metrech)

Přehled lokalit zplanění *Paulownia tomentosa* v severozápadních Čechách:

1. 45a. Lovečkovické středohoří, 5251a: **Děčín**, část **Březiny** (okres Děčín): areál Střední školy zahradnické a zemědělské A. E. Komerse Děčín-Libverda, ul. Českolipská 123, 50°46'7.63"N, 14°14'13.45"E, 149 m n. m., 5 mladých stromků, všechny 2–4 m vysoké, příležitostně potlačovány při běžné zahradní údržbě areálu (not. J. Motejzík & V. Joza 8.X.2024, 27.II.2025); sotva 2 m od 1 mladšího pěstovaného stromu: O_{1,3} = 1,63 m, V_s = 13 m (not. V. Joza & J. Motejzík 27.II.2025).
2. 3. Podkrušnohorská pánev, 5349c: **Teplice** (okres Teplice): Lípová ulice, mezera mezi zdívem a okapem domu č. p./č. or. 406/47, [50°38'28.61"N, 13°50'10.59"E], [210 m n. m.] (not. et photo T. Klimek 17.VIII.2024 in iNATURALIST 2024).
3. 4b. Labské středohoří, 5350c: **Ústí nad Labem – Střekov** (okres Ústí nad Labem): ul. Železničářská, zahrada domu č. p./č. or. 983/38, 1,00 km zsz. kóty 284 (Sedlo, též Malé Sedlo), [cca 50°39'0.50"N, 14°2'52.00"E], 142 m n. m., 1 dospělý strom s mladými ex., které jsou průběžně potlačovány ořezem, v okolí železniční stanice Ústí n. L. – Střekov (not. J. Rottenborn 2023–2024).
4. 4b. Labské středohoří, 5350c: **Ústí nad Labem – Střekov**, část **Brná nad Labem** (okres Ústí nad Labem): ul. Karla Maye v ústí Průčelské rokly 2,0 km j. kóty 587 (Vysoký Ostrý), s. okraj zahrady domu č. p. 349, [cca 50°37'5.00"N, 14°4'50.00"E], [181 m n. m.], 1 dospělý strom s mladými rostlinami v okolí, ty jsou průběžně potlačovány ořezem (not. J. Rottenborn 2023–2024).
5. 3. Podkrušnohorská pánev, 5447b: **Litvínov** (okres Most): centrum města, u větší stěny sz. křídla zámku, ve dvoře mezi zámkem a domem č. p. 588, 50°35'51.45"N, 13°36'36.92"E, 313 m n. m. 1 několikaletý zplanělý stromek, 2 m vysoký, opakovaně ořezaný u báze a znovu obrážející (not. V. Joza 13.VI.2019, not. J. Motejzík 16.X.2020; leg. et photo V. Joza 28.V.2024 MOST, Obr. 2); 40 m vsv. od 1 dospělého mateřského stromu (dvoják, 50°35'51.45"N, 13°36'36.92"E, 313 m n. m.).
6. 4a. Lounské středohoří, 5447d: **Most**: parková úprava při veřejných budovách mezi ulicemi Moskevská, Václava Řezáče a F. L. Čelakovského: atrium budovy č. p. 508 v ul. Moskevská, 50°30'28.07"N, 13°39'24.65"E, 249 m n. m., 3 zplanělé mnohaleté stromky v někdejší okrasném záhonu (dávno neutržovaném), opakovaně ořezávané a znovu obrážející (not. et photo Vít Joza 7.X.2024, Obr. 3; not. V. Joza 28.IV.2025); 0,2 km jz. odtud jsou uprostřed v hlavním parku pěstovány 3 statné stromy, bohatě plodící, 50°30'23.24"N, 13°39'17.59"E, 254 m n. m. (Obr. 1): O_{1,3} = 2,16 m, 2,10 m a 1,90 m (dvoják, silnější kmen), všechny stromy V_s = 16–17 m; v témže parku poblíž jz. rohu budovy č. p./č. or. 224/3 (Policie ČR) v ul. Václava Řezáče roste 1 mladý strom, 50°30'28.06"N, 13°39'24.57"E, 257 m n. m.: O_{1,3} = 0,63 m, V_s = 7 m – pod ním v křoví četné víceleté zmlazení, opakovaně ořezávané při údržbě zeleně (více než 10 obrážejících pařízků).

7. 4b. Labské středohoří, 5450a, **Dolní Zálezly** (okres Ústí nad Labem): Dubický kopec (kóta 358), vjv. svah, malé kamenné moře přecházející do suťového lesa 0,52 km vjv. vrcholu kopce, 50°35'38.70"N, 14°01'56.70"E, 205 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (leg. P. Zdvorák & P. Žáčková 24.X.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).
8. 4b. Labské středohoří, 5450c: **Malé Žernoseky** (okres Litoměřice): z. až střední část obce, v. část ulice U Vinárny, 40 m zsz. od kapličky sv. Václava a Nanebevzetí Panny Marie na návsi, spára mezi silnicí a zídou plotu u domu č. p. 250, 50°32'01.30"N, 14°03'03.50"E, 169 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (leg. P. Zdvorák 31.VII.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).
9. 4b. Labské středohoří, 5450c: **Malé Žernoseky** (okres Litoměřice): z. část obce, střední až v. část ulice U Vinárny, 100 m zsz. od kapličky sv. Václava a Nanebevzetí Panny Marie na návsi, spára mezi silnicí a zídou plotu u domu č. p. 260, 50°32'01.40"N, 14°03'00.40"E, 171 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. P. Zdvorák 31.VII.2024).
10. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Žalhostice** (okres Litoměřice): střední část obce, 250 m jz. železniční stanice Žalhostice, okraj silnice u železničního přejezdu, 50°31'23.50"N, 14°05'40.10"E, 151 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. P. Zdvorák 9.VIII.2024).
11. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Mlékojedy** (okres Litoměřice): 1,23 km zjz. kostela sv. Martina, obdělávané obilné pole mezi silnicí (Lovosice – Litoměřice) a řekou Labe zjz. obce, střed lokality 50°31'22.10"N, 14°06'13.90"E (poloměr kruhu 70 m), 145–146 m n. m., zjištěno 38 mladých zplanělých ex. (leg. P. Zdvorák PRC 30.VIII.2024, rev. J. Velebil 2025), později v témže roce pak dalších cca 10 mladých zplanělých ex. (not. Z. Vojtíšková & P. Zdvorák 6.IX.2024)¹.
12. 4b. Labské středohoří, 5450d: **Litoměřice**, část **Pokratice** (okres Litoměřice): j. část ulice U potoka, v umělém korytě Pokratického potoka v. od blokového domu č. 448/50 – 448/52 (ulice Pokratická), 0,71 km z. od kóty 279 (Mostka), 0,80 km v. od křižovatky ulic Pokratická a Březinova cesta, 50°32'49.80"N 14°07'36.10"E, 201 m n. m., 1 zplanělý ex., nejméně 3letý (not. et photo V. Kafková 28.VII.2023 in iNATURALIST 2025; leg. I. Marková & P. Zdvorák 2.IX.2023 PRC); 20 m jz. od středně starého mateřského stromu: v jz. části areálu základní školy Ladova, 50°32'50.55"N, 14°7'37.28"E, 203 m n. m. (not. V. Kafková 28.VII.2023).
13. 4b. Labské středohoří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): z. část ulice Ladova, v. okraj základní školy Ladova, spára v schodišti, 50°32'50.50"N, 14°07'42.50"E, 206 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. I. Marková & P. Zdvorák 27.VII.2024).
14. 4c. Úštěcká kotlina, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): j. část ulice Křížíkova, ruderalizovaný rozvolněný travnatý plácek před domem č. p. 713, 50°32'23.50"N, 14°07'47.60"E, 175 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. P. Zdvorák 1.IX.2024).
15. 4c. Úštěcká kotlina, 5450d, **Litoměřice** (okres Litoměřice): z. část ulice Tylova, spára mezi chodníkem a zídou plotu zahrady u domu č. p. 655, 50°32'23.50"N, 14°07'49.10"E, 175 m n. m., 7 mladých zplanělých ex. (leg. I. Marková & P. Zdvorák 11.VIII.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).
16. 4c. Úštěcká kotlina, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): střední část ulice Palachova (mezi ulicemi Křížíkova a Palackého), spára mezi chodníkem a zídou plotu před domem č. p. 658, 50°32'20.60"N, 14°07'48.40"E, 172 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (leg. I. Marková & P. Zdvorák 11.VIII.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).

¹ V roce 2024 bylo na tomto poli zjz. Mlékojed pěstováno obilí a po žních (asi v první polovině srpna) našel Pavel Zdvorák na poli nižší desítky zplanělých rostlin druhu *Paulownia tomentosa*. Pole v tu dobu bylo už zvláčené, zplanělé rostliny byly mírně poškozené a rostly převážně v těchto brázdách.

17. 4c. Úštěcká kotlina, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): v. část ulice Turgeněvova, spáry mezi chodníkem a zdí domů č. p. 618 a 619, 50°32'21.90"N, 14°07'44.90"E, 174 m n. m., 8 mladých zplanělých ex. (not. P. Zdvořák 17.X.2024).
18. 4c. Úštěcká kotlina, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): u v. části křižovatky ulic Rooseveltova a Fügnerova, spára mezi chodníkem a zídou plotu před domem č. p. 716, 50°32'13.60"N, 14°08'01.70"E, 173 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (leg. P. Zdvořák 29.VIII.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).
19. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): v. část ulice Žernosecká, naproti vstupu do hřbitova, spára mezi chodníkem a zdí domu č. p. 1164, 50°31'57,20"N, 14°07'10,50"E, 174 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. P. Zdvořák 30.VIII.2024).
20. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): v. část ulice Rooseveltova, spára mezi chodníkem a zdí vazební věznice, 50°32'11.00"N, 14°08'10.90"E, 169 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (leg. P. Zdvořák 12.VIII.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).
21. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): křižovatka ulic Na Valech a Novobranská, spára mezi chodníkem a zdí budovy pošty (č. p. 722), 50°32'09.50"N, 14°07'59.70"E, 164 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. I. Marková & P. Zdvořák 1.IX.2024).
22. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): j. až střední část ulice Pražská, spára mezi chodníkem a zídou plotu u vjezdu do vazební věznice, 50°32'08.70"N, 14°08'11.80"E, 163 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (leg. P. Zdvořák 12.VIII.2024 PRC, rev. J. Velebil 2025).
23. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): z. část ulice Dlouhá, u kostela Všech svatých, spára v schodišti, 50°32'00.70"N, 14°08'00.00"E, 163 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. P. Zdvořák 6.IX.2024).
24. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): z. část ulice Dlouhá, spára mezi chodníkem a zdmi domů č. p. 177 a 178, 50°32'01.40"N 14°08'01.70"E, 162 m n. m., 1 zplanělý ex., obráží po ořezání na pařez provedeném roku 2024 (not. I. Marková & P. Zdvořák 27.IV.2025).
25. 5a. Dolní Poohří, 5450d: **Litoměřice** (okres Litoměřice): střední až j. část ulice Zítkova, u domu č. p. 166, spára mezi chodníkem a zdí plotu, 50°32'05.10"N, 14°08'06.40"E, 160 m n. m., 1 mladý zplanělý ex. (not. P. Zdvořák 20.IX.2024).
26. 4c. Úštěcká kotlina, 5451a: **Ploskovice** (okres Litoměřice): hojně u z. křídla zámecké budovy, spáry na schodišti (50°33'34.50"N, 14°12'01.60"E), ruderalizované okraje sečených trávníků (50°33'34.40"N, 14°12'01.40"E), spáry nahoře na arkádách (50°33'34.70"N, 14°12'01.00"E), u hromady písku (50°33'35.10"N 14°12'1.70"E), 229–233 m n. m., dohromady vyšší desítky mladých zplanělých rostlin (leg. P. Zdvořák 23.VII.2017 MOST; leg. P. Zdvořák 30.VIII.2020 PRC, rev. J. Velebil 2025; not. J. Volek & P. Zdvořák 6.X.2024); všechny semenáčky do 40 m s.–sz. od asi 100 let starého mateřského stromu rostoucího poblíž jz. části zámku (50°33'34.20"N, 14°12'02.30"E), vedle něj roste další asi 20letý strom, již plodný (50°33'34.00"N, 14°12'01.70"E).

Diskuze a závěr

Paulownia tomentosa zplaňuje v severozápadních Čechách zřejmě teprve v posledních několika letech. V tomto území se nám podařilo zjistit celkem 26 lokalit jejího zjevného zplanění. Všechny zde uvedené nálezy zplanění jsou generativního původu a naprostá většina z nich má společné tyto vlastnosti: (1) ke zplanění došlo v teplé klimatické oblasti a v intravilánu města, (2) zdrojem semen je obvykle desítky let starý a pravidelně plodný strom, semenáčky jsou vzdáleny zpravidla několik desítek až nejvýše několik set metrů od matečné rostliny a (3) rostliny se uchycují většinou

v mikroklimaticky příznivých místech (paty zdí budov a zídek plotů, schodiště, nádvoří budov apod.), ačkoliv bývají velmi často ořezávány (často i opakovaně). Pozoruhodné jsou ojedinělé případy, kdy zplanělé rostliny pronikly také do zemědělské krajiny (obhospodařované pole) a volné přírody (přírodě blízká vegetace na prudkém svahu v kaňonu Labe).

V severozápadních Čechách se *P. tomentosa* prozatím jeví jako klimaticky dostatečně odolný druh pro dlouhodobý růst, pravidelné rozmnožování a v teplých oblastech tohoto území i schopný samovolného generativního rozmnožování a šíření do okolí. Mladé rostliny běžně přecházejí i silné mrazy (pod $-10\text{ }^{\circ}\text{C}$). Jsou vitální i po ořezání nadzemních částí až na nízký pařez; obvykle pak následně dobře regenerují pařezovými výmladky, a to i opakovaně.

Zplaňování *Paulownia tomentosa* v severozápadních Čechách je však velmi nerovnoměrné. Počty zplanění v jednotlivých fytogeografických jednotkách (fytogeografických okresech a podokresech sensu SKALICKÝ 1988) jsou následující: 3. Podkrušnohorská pánev – 2× (Litvínov, Teplice), 4a. Lounské středohoří: 1× (Most), 4b. Labské středohoří: 7× (Dolní Zálezly, Litoměřice, Malé Žernoseky, Ústí nad Labem), 4c. Úštěcká kotlina: 6× (Litoměřice, Ploskovice), 5a. Dolní Poohří: 9× (Litoměřice, Mlékojedy, Žalhostice) a 45a. Lovečkovické středohoří: 1× (Děčín). Zřetelně největší frekvenci lokalit zplanění *Paulownia tomentosa* mají Litoměřice a obce v jejich blízkém okolí, které leží na rozhraní fytogeografických podokresů Úštěcká kotlina a Dolní Poohří s celkem 15 lokalitami, z nichž některé jsou si dosti blízké. Na druhou stranu jsme si vědomi toho, že zde prezentovaná data pocházejí z náhodných terénních pozorování, a že intenzita zkoumání studovaného území byla dosti nerovnoměrná. Předpokládáme proto, že zjištěný počet lokalit pravděpodobně není úplný. Očekáváme také, že v severozápadních Čechách budou v následujících letech přibývat další nálezy tohoto druhu, a to především v klimaticky příznivých územích.

Naprostá většina lokalit (24 z celkem 26, tedy přes 92 %) byla zjištěna v intravilánech měst a obcí, často v blízkosti matečných stromů. Ty jsou vždy nejméně několik desítek let staré a pravidelně a bohatě plodné. Samovolně vzniklé semenáčky tak doplňují květenu jednotlivých měst a obcí. V jednotlivých případech však už druh zplaňuje do volné přírody (přírodě blízká vegetace svahu v říčním údolí – Dolní Zálezly), resp. do zemědělské krajiny (orná půda – Mlékojedy), což podporuje předpoklad, že *P. tomentosa* bude částečně zplaňovat i mimo intravilány měst a obcí. Zplanění tohoto typu do vzdáleností mnoha set metrů a více od mateřského stromu jsou ale dosud zřejmě ojedinělé.

Vzhledem k biologickým vlastnostem druhu a rozsáhlému území s příhodnými podmínkami, kde je současně s oblibou pěstován, předpokládáme, že budou brzy zjištěny další obdobné výskyty jak v intravilánech měst a obcí, tak i mimo zastavěná území. Protože má *P. tomentosa* velký invazní potenciál, doporučujeme takové rostliny v nejbližších letech vždy zaznamenat, sledovat na nich chování zplanělých rostlin a ty důsledně likvidovat dříve, než se začnou množit generativní cestou.

Poděkování

Děkujeme Janu Rottenbornovi za poskytnutí vlastních údajů, dále Ivaně Markové, Janu Motejkovi, Zdeně Vojtíškové, Jiřímu Volkovi a Pavle Žáčkové za pomoc při sběru dat v terénu. Věře Kafkové a Tomášovi Klimkovi děkujeme za zpřístupnění vlastních pozorování (oba na portálu iNaturalist). Děkujeme také Jiřímu Velebilovi za revizi vybraných herbářových položek. Heleně Jozové děkujeme za korekturu anglické části textu.

Literatura

AOPK ČR (2025): *Portál Informačního systému ochrany přírody. ISOP*. [Online: <https://portal.nature.cz/>. Použito 16. II. 2025.]

- BONNER F. T. (1990): Royal Paulownia. – In: Burns R. M. & Honkala B. H. [eds.], *Agriculture Handbook 654: Silvics of North America. Vol. 2: Hardwoods*. Forest Service, United States Department of Agriculture (USDA), Washington, DC. (USA). [Online: https://www.srs.fs.usda.gov/pubs/misc/ag_654/volume_2/paulownia/tomentosa.htm]
- ECOSYSTEM GARDENER (2022): *Paulownia (Princess Tree) on "Most hated Plants" List*. [Online: <https://www.ecosystemgardening.com/paulownia-princess-tree-on-most-hated-plants-list.html>. Použito 16. II. 2025.]
- EHRENDORFER F. & HAMANN U. (1965): Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa. – *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft*, Stuttgart, 78 (1): 35–50.
- ESSL F. (2007): From ornamental to detrimental? The incipient invasion of Central Europe by *Paulownia tomentosa*. – *Preslia*, Praha, 79: 377–389.
- GBIF (2025): Global Biodiversity Information Facility. [Online: <https://www.gbif.org/>. Použito 16. II. 2025.]
- iNATURALIST (2025): *iNaturalist: a community for naturalists*. [Online: <https://www.inaturalist.org/>. Použito 16. II. 2025.]
- JOHNSON O. (2022): *Trees and Shrubs Online: Paulownia tomentosa (Thunb.) Steud.* [Online: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/paulownia/paulownia-tomentosa/>. Použito 16. II. 2025.]
- LUKEŠ Z. & POLEDNÍK R. (2025): *Fytochorion – GPSR*. [Online: <https://zbynous.net/gpsr/fytochorion.php>. Použito 18. II. 2025.]
- MAPY.CZ (2025): [mapový portál] *Mapy.cz*. [Online: <https://mapy.cz>. Použito 16. II. 2025.]
- MÍŠA D. & NEVRTAL J. (1964): Pavlovnice plstnatá (*Paulownia tomentosa* Thunb.). – *Živa*, Praha, 50 (= 12 ser. nova) (4): 135.
- PASIECZNIK N. (2008): *Paulownia tomentosa (paulownia)*. *CABI Compendium*. DOI: 10.1079/cabicompendium.39100. [E-journal; online: <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.1079/cabicompendium.39100>]
- PLADIAS (2025): *PLADIAS. Databáze české flóry a vegetace*. [Online: <https://pladias.cz/>. Použito 16. II. 2025.]
- PYŠEK P. et al. (2022): Catalogue of alien plants of the Czech Republic (3rd edition): species richness, status, distributions, habitats, regional invasion levels, introduction pathways and impacts. – *Preslia* [e-journal], 94: 447–577 + append. DOI: 10.23855/preslia.2022.447.
- ROZBROJOVÁ Z. (2022): *Paulownia tomentosa*. – In: Dančák M. & Kocián P. [eds.], *Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska XVI., Acta Musei Silesiae*, Opava, *Scientiae Naturales*, 71: 259.
- SÁDLO J. (2013): Tu krásu nelze popsat slovy. – *Vesmír*, Praha, 92 (6): 340–342.
- SKALICKÁ A. (2000): *Paulownia* Sieb. et Zucc. – pavlovnice. – In: Slavík B., Chrtek J. jun. & Štěpánková J. [eds.], *Květena České republiky, Vol. 6*: 294–295. Academia, Praha.
- SKALICKÝ V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S., Slavík B., Chrtek J., Tomšovic P. & Kovanda M. [eds.], *Květena České socialistické republiky, Vol. 1*: 103–121. Academia, Praha.
- SLAVÍK B. (1971): Metodika síťového mapování ve vztahu k připravovanému fytogeografickému atlasu ČSR. – *Zprávy Československé botanické společnosti*, Praha, 6 (1): 55–63.
- SNOW A. W. (2015): Ornamental, crop or invasive? The history of the Empress tree (*Paulownia*) in the USA. – *Forest, Trees and Livelihoods* [e-journal], 24 (2): 85–96. DOI: 10.1080/14728028.2014.952353.
- SVOBODA A. M. (1981): Introdukce okrasných listnatých dřevin. – *Studie ČSAV*, Praha, 12/1981: 1–175 + 10 map.
- ŠPRYŇAR P., ŘEZÁČ M., SÁDLO J., RIEGER M. & MANYCH J. (1997): Příspěvek k poznání pražské květeny. – *Natura Pragensis*, Praha, 14: 113–186.
- THIERS B. (2025): *Index Herbariorum: a global directory of public herbaria and associated staff*. [Online: <http://sweetgum.nybg.org/science/ih>. Použito 10. III. 2025.]
- THUNBERG C. P. (1784): *Caroli Petri Thunberg [...] Flora Japonica sistens plantas insularum japonicarum secundum systema sexuale emendatum redactas ad XX classes, ordines, genera et species cum differentiis specificis, synonymis paucis, descriptionibus concinnis et XXXIX iconibus adjunctis*. – Bibliopolio J. G. Mülleriano, Lipsiae. li + 418 + [2] pp.
- WILD J., KAPLAN Z., DANIHELKA J., PETŘÍK P., CHYTRÝ M., NOVOTNÝ P., ROHN M., ŠULC V., BRŮNA J., CHOBOT K., EKRT L., HOLUBOVÁ D., KNOLLOVÁ I., KOCIÁN P., ŠTECH M., ŠTĚPÁNEK J. & ZOUHAR V. (2019): Plant distribution data for the Czech Republic integrated in the Pladias database. – *Preslia*, Praha, 91: 1–24.

Obr. 1. Pavlovnice plstnatá (*Paulownia tomentosa*). Skupina 3 stromů v Moskevské ulici v Mostě. Foto Vít Joza, 2025.

Fig. 1. Foxglove Tree (*Paulownia tomentosa*). Group of 3 trees in Most, Moskevská street. Photo by Vít Joza, 2025.

Obr. 2. Několikaletý zplanělý mladý výmladkový stromek pavlovnice plstnaté (*Paulownia tomentosa*) opakovaně zmlazující po ořezání. Litvínov, severozápadní křídlo zámku. Foto Vít Joza, 2024.

Fig. 2. Several-year-old stump sprouts of Foxglove Tree (*Paulownia tomentosa*) repeatedly resprouting after being pruned. Northwestern wing of Litvínov Castle. Photo by Vít Joza, 2024.

Obr. 3. Celkový a detailní pohled na skupinu několikaletých mladých stromků pavlovnice plstnaté (*Paulownia tomentosa*) s výmladkovými kmínky po ořezání. Nálet rostlin 0,2 km od mateřského stromu v někdejší opuštěném záhonu. Most, atrium budovy č. p. 508 v Moskevské ulici v Mostě. Foto Vít Joza, 2024.

Fig. 3. A general and detailed view of a group of several years old Foxglove-trees (*Paulownia tomentosa*) with adventitious stems after pruning. Plant establishment in abandoned flowerbed is 0.2 km from the parent tree. Atrium of the building No. 508 in Moskevská Street in Most. Photo by Vít Joza, 2024.

Contents / Inhalt

Botany / Botanik

JOZA V. & ZDVOŘÁK P.: Naturalization of Foxglove Tree (<i>Paulownia tomentosa</i> /Thunb./ Steud.) in Northwestern Bohemia	1
JOZA V.: Escaping of Common Milkweed (<i>Apocynaceae: Asclepias syriaca</i>) in Northwestern Bohemia	10
JOZA V.: Contribution to the flora of the Most a Litvínov regions (Northwestern Bohemia) V	15
JOZA V. [red.]: The pretty rare woody plants planted in Northwestern Bohemia (2)	31
JOZA V.: Vegetation of exposed bottoms of standing and running waters in Northwestern Bohemia I. Fishpond Dobroměřický (Dobroměřice village, Louny county)	63

Zoology / Zoologie

KRÁSENSKÝ P.: Ground beetles and rove beetles (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae) of sandy gravel alluviums of the River Labe between Střekov and Hřensko (Northwestern Bohemia)	75
KRÁSENSKÝ P.: False click beetles (Coleoptera: Eucnemidae) of the Pístecký les Nature Reserve (Northwestern Bohemia)	105
KRÁSENSKÝ P.: Rove beetles (Coleoptera: Staphylinidae) of Březina Nature Reserve (Northwestern Bohemia)	113
BENDA P.: Dragonflies (Odonata) of the Československé armády quarry near Most (Northwestern Bohemia)....	131
ROUŠAR A.: Spiders (Araneae) of the Valley of the River Ohře in Northwestern Bohemia	140
KRÁSENSKÝ P.: Interesting findings of invertebrates in the Ústí nad Labem region (Northwestern Bohemia) – 2.	170

Brief reports / Kurze Mitteilungen

JOZA V.: The North American panicled willowherb (<i>Epilobium brachycarpum</i> C. Presl) recently introduced to Northwestern Bohemia	196
KRÁSENSKÝ P.: First records of rove beetle <i>Stenus</i> (<i>Hypostenus</i>) <i>kiesenwetteri</i> Rosenhauer, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae) in Krušné hory Mts. (Northwestern Bohemia) and its current distribution in Bohemia	200

Book reviews / Literaturberichte

Tesaříkovití Ústeckého kraje (P. Krásenský)	203
Nerostné bohatství Krupky, Cínovce a Moldavy (M. Radoň)	205
Porcelanit – hornina v ohni zrozená (P. Dvořák)	207
Radovesická výsypka (P. Dvořák)	208

Personalia / Personalien

Miroslav Radoň 50 years old	209
The establishment of the Děčín Dendrological Society in 2024 and its public events in 2025	227

Obsah

Botanika

JOZA V. & ZDVOŘÁK P.: Zplaňování pavlovnice plstnaté (<i>Paulownia tomentosa</i> /Thunb./ Steud.) v severozápadních Čechách.....	1
JOZA V.: Zplaňování klejichy hedvábné (<i>Apocynaceae: Asclepias syriaca</i>) v severozápadních Čechách	10
JOZA V.: Příspěvek ke květeně Mostecká a Litvínovska (severozápadní Čechy) V	15
JOZA V. [red.]: Vzácnější pěstované dřeviny severozápadní části Čech (2)	31
JOZA V.: Vegetace obnažených den stojatých a tekoucích vod v severozápadních Čechách I. Dobroměřický rybník (Dobroměřice, okres Louny).....	63

Zoologie

KRÁSENSKÝ P.: Střevlíkovití a drabčíkovití brouci (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae) štěrkopisčítých náplavů řeky Labe v úseku mezi Střekovem a Hřenskem (severozápadní Čechy).....	75
KRÁSENSKÝ P.: Dřevomilovití brouci (Coleoptera: Eucnemidae) přírodní rezervace Pístecký les (severozápadní Čechy).....	105
KRÁSENSKÝ P.: Drabčíkovití brouci (Coleoptera: Staphylinidae) přírodní rezervace Březina (severozápadní Čechy).....	113
BENDA P.: Vážky (Odonata) povrchového hnědouhelného lomu Československé armády (ČSA) u Mostu (severozápadní Čechy).....	131
ROUŠAR A.: Pavouci (Araneae) údolí řeky Ohře v severozápadních Čechách	140
KRÁSENSKÝ P.: Zajímavé nálezy bezobratlých v Ústeckém kraji (severozápadní Čechy) – 2.	170

Krátká sdělení

JOZA V.: Severoamerická vrbovka krátkoplodá (<i>Epilobium brachycarpum</i> C. Presl) zavlečena také do severozápadních Čech.....	196
KRÁSENSKÝ P.: První nálezy drabčíka <i>Stenus</i> (<i>Hypostenus</i>) <i>kiesenwetteri</i> Rosenhauer, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae) v Krušných horách (severozápadní Čechy) a jeho aktuální rozšíření v Čechách	200

Recenze a anotace

Tesaříkovití Ústeckého kraje (P. Krásenský).....	203
Nerostné bohatství Krupky, Cínovce a Moldavy (M. Radoň)	205
Porcelanit – hornina v ohni zrozená (P. Dvořák).....	207
Radovesická výsypka (P. Dvořák).....	208

Personalia

Miroslav Radoň – 50 let.....	209
Založení Děčínské dendrologické společnosti v roce 2024 a její veřejné akce v roce 2025	227